

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Kőnigné Nagy Magdolna
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Kőnigné Nagy Magdolna
Levelezési cím: 7252 Attala, Széchenyi u. 20/a
Telefonszám: 06304545977
E-mail cím: konignemagdi73@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Attalai táncok**
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:¹

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

a szakterületi besorolás indokolása:

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen
amely nemzetiség:²

nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **Attala**

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

települési tájegységi ágazati

amely értéktár neve: Attalai Értéktár Bizottság

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

A néptánc sohasem egészen kötött. Lényeges sajátága, hogy a hagyományos formák mellett mindig helyet ad a táncos egyéni ötleteinek, variáló kedvének. A táncos kissé mélyíti-magasítja, vagy tágítja-szűkíti a motívumot, dinamikailag kicsit fokozza, vagy csökkenti. A polgári kultúra hatásainak fokozatos érvényesülésével egyidejűleg megbillen a paraszti hagyomány addigi rendje és emberi magatartást szabályozó egyensúlya, s mivel a hatások különböző helyeken nem egyidejűek, a régi formák nem

¹ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

² Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

egyforma gyorsasággal vesztik el kötelező erejüket, mint ahogy az újak sem egyformán lesznek uralkodóvá. Ez a körülmény magyarázza a táncéleten belül a bálók rendjének, a táncos magatartásának, a táncillemnek a különbözőségét. Ami az egyik faluban törvény, a másokban ismeretlen dolog, a harmadikban talán éppen ellenkező szokás uralkodik

A **karikázó** a Dél-Dunántúl elterjedt és jellemző táncműfaja. A karikázó leányok énekszóra járt körtánca. A karikázó lassú és gyors részből áll: 1. Lassú rész. Lassú dallamra az egylépéses és kétlépéses csárdás változatait táncolják. 2. Gyors rész vagy ahogy Somogyban nevezik, a Futó. A futónak két formája van: a lépő és a tulajdonképpeni futó. Lépve kezdik és a tánc lendületében futva folytatják. A mozgás többnyire lent hangsúlyos, de kivételek vannak. A balra haladást, féldallamonként vagy dallamonként jobbra haladás váltja fel. A kanásztánc hatása a karikázókban is kimutatható, például Kapospulán a három lépés előfordul karikázóban is. A karikázó mozgásmódjára a láb enyhe forgatása jellemző, néha rezgés, a futóban pedig kis libbenés is található benne. A karikázókban az összefogódzási módok a következők lehetnek: Hátul derékon kezet fognak, vagy a lassúban néha egymásba karolnak. A karikázók szerkezete, felépítése kötött (a lassút gyors követi), de a motívumok sorozatos ismétlése kötetlen. Két főrésze a lassú és a gyors szoros kapcsolatban van a csárdás motívumkincsével.

A somogyi páros táncokat összefoglalóan **csárdás** néven ismerjük. A lassú csárdás kétféle változata ismert Somogyban, az egy lépés és a két lépés. Attalán szintén az ötvenes években kezdett tért hódítani a kétlépéses csárdás. A két lépés elterjedése tehát egybeesik a tánciskolák első megjelenésével Somogyban, így a két lépés feltehetően a tánciskolák hatására terjedt el. A lassú vagy libbenő egy lépés, sajátos felsőtest-mozgással párosul: mégpedig a törzs jobbra-balra való döntögetésével, mindig a kilépéssel ellentétes irányban. Ez a mozgás a két lépésnél is megtalálható, de éppen ellenkezőleg, a kilépéssel azonos irányban dől meg kissé a törzs. A *gyorscsárdás* elnevezései rámutatnak a tánc tempójára, mozgásmódjára és a táncban előforduló jellemző motívumokra. Így a lényegében azonos tánc aszerint, hogy melyik tényezőt tartják a leglényegesebbnek benne, más-más nevet kap.

Üveges tánc: Az üveg fölött, üvegek között vagy fejre tett üveggel járt táncok. Az ilyen üvegcsárdásnak vagy üveges táncnak nevezett táncok nem mások, mint a lassú- és gyorscsárdás üveggel járt változatai. A fejre tett üveg a mozgásmódot döntően befolyásolja: a táncot simává és zártabbá teszi és az ugró mozgásokat teljesen kiküszöböli. Szóló, páros, néha csoportos változatai általánosak. Férfiak és nők egyaránt táncolják, főleg lakodalmakban.

A **kanásztánc** volt az itt élő pásztorok (kanászok, gulyások, juhászok, csikósok) közös táncai, akiket a rideg életforma összekötő hatása egybefűzött. Nem tarthatjuk ezt véletlennek, hiszen Dunántúlon az

állattenyésztésben a sertéstartás foglalta el a legjelentősebb helyet, s így a pásztorrangsorban természetesen a kanászok álltak az első helyen. A pásztorok eszközzel a kezükben járták a táncot, a botot, baltát vagy kampót kezükben vagy ujjaik között pörgették, néha mindkét kézben egyszerre. Az eszköz használata sokféle lehetett:

1. A fél kézbe fogott botot, egyik vállára fektette vagy mindkét kézzel hátára vagy derekára szorította. Gyakori az eszköz láb alatti dugdosása, melynek három módja volt: az egyiknél a bot közepét fogva felemelt lábszárára merőlegesen, a másodikkánál előre-hátra dugta át, a harmadik esetben pedig a bot egyik végét a földre támasztva kapkodta át lábai alatt, vagy átugrotta. Végül az eszközt földhöz is vágta, vagy egyszerűen letette. Egy a bot felett táncolt, ha egyik táncos kifulladt középben, helyébe ugrott valaki más.
2. A pásztorok a földre rakott eszköz körül és fölött járták a táncot itt Attalában. Egyszerűbb formája, amikor egy bot körül és a boton átugorva járták, vagy ugyanezt tették földbevágott baltán keresztül. Először köröskörül járták, letettek keresztbe a földre két botot és így járták körös-körül. Amikor aztán úgy gondolták, hogy menjen bele a friss, akkor jött az ugrálás, így ugráltak át a boton előre, meg hátra. Íratlan szabályai közé tartozott az, hogy nem szabad a botokat szétrúgni. A régi kanásztánc szerkezete kötetlen, azaz a táncos a kanásztánc motívumkincsét szabadon variálja és fűzi egymás után.

Ez a pásztoröntudat csendül ki az elterjedt kanásznótából is :

Megismerni' a kanászt
Ékes járásáról
Űzött fűzött bocskoráról
Tarisznya szíjáról
Felköti a bocskorát,
Arany sarkantyúra
Mégfújja a furulyáját
Szomorú nótára.

A pásztoreszköz nélkül járt kanásztáncot összefoglalóan **verbunknak** nevezzük. A verbunk kialakulása időben körülbelül a múlt század közepe táján játszódhatott le, amikor a pásztorársadalom felbomlásával a parasztság is átveszi a kanásztáncot. A férfiverbunk típusai a következők :

a, Egyes verbunk

b, Kettes verbunk. Két férfi egymással szemben táncol, jobb kéz fogással vagy anélkül.

c, Hármass verbunk. Három férfi (karéjban) táncol, összefogódzás nélkül.

d, Négyes verbunk. Négy férfi keresztbezt jobb kéz fogással, vagy anélkül járja a táncot.

e, Csoportos verbunk. Többben karéjban, vállösszefogással, vagy anélkül járták a táncot (néha húszan-negyvenen is)

A régi kanásztáncban alkalmilag szerepet játszó páros (férfi és nő) mozzanatokból alakul ki páros kanásztánc és a paraszti páros táncok sorába lépő **páros verbunk**. Ez utóbbi a somogyi parasztság táncéletében a csárdás népszerűségével vetekszik. A verbunk szerkezete kötetlen, motívumai a régi kanásztáncéhoz hasonlóan sorozatosan ismétlődnek.

A táncot kísérő hangszerek a hosszú furulya ,a citera , a harmonika, a duda,de a nagyobb események alkalmával cigányzenészek húzták a talpalávalót(hegedű,cimbalom stb.). A tánc mindig az adott körülményektől függtek, főleg attól, hogy mennyire bírta a legények zsebe a zenészek fizetését.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

Hagyományos kultúránk fennmaradásának záloga, ha utódainknak megtaníttjuk és gyakoroltatjuk velük, hogy ismereteik és élményeik maradandóak legyenek, a hagyomány pedig életük részévé váljon. A hagyományos néptánc oktatás is ezt a hiányosságot próbálja népszerűsíteni.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

http://db.zti.hu/neptanc_tudastar/pdf/biblio/100450.pdf

<https://mandadb.hu/dokumentum/661099/NA261.pdf>

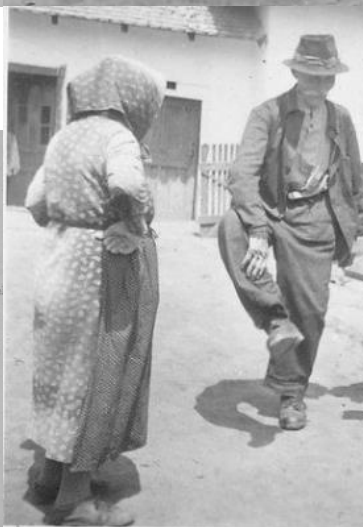
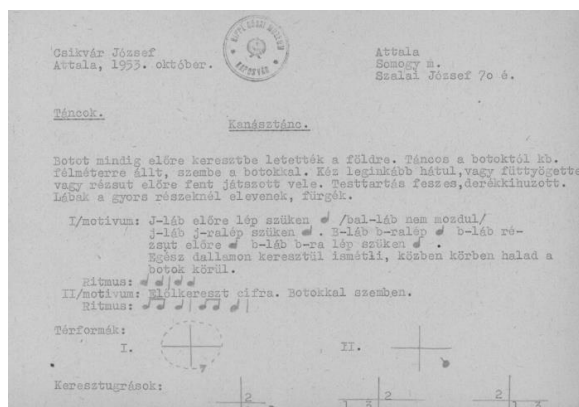
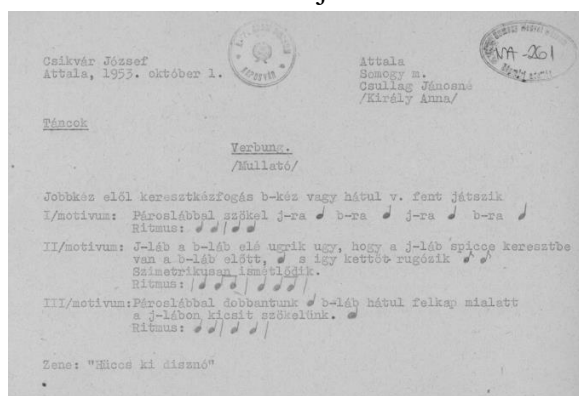
<https://hu.museum-digital.org/singleimage?resourcencn=905198>

<https://hu.museum-digital.org/object/622004>

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés m) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról